EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 19.12.2025
COM(2025) 792 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

VIISANÕUDEST VABASTAMISE PEATAMISE KORRA RAAMES ESITATAV KAHEKSAS ARUANNE

{SWD(2025) 429 final}

Kaheksas aruanne viisanõudest vabastamise peatamise korra kohta

Kaheksas aruanne viisanõudest vabastamise peatamise korra kohta (edaspidi „peatamiskorra aruanne“) põhineb määruse (EL) 2018/1806 (edaspidi „viisamäärus“) artiklil 8. Määruse artikli 8 lõike 4 kohaselt peab komisjon tagama järelevalve selle üle, kas riigid, kelle kodanikud on saanud viisanõude kaotamise üle peetud dialoogi eduka lõpuleviimise tulemusena ELile viisavaba juurdepääsu, täidavad pidevalt viisanõudest vabastamise tingimusi. See aruanne hõlmab 2024. aastat ja 2025. aasta olulisi suundumusi. Aruandele on lisatud komisjoni talituste töödokument, milles kirjeldatakse üksikasjalikult kõiki aruandega hõlmatud riikide ja piirkondade jaoks olulisi aspekte.

Viisanõude kaotamine on kolmandate riikidega tehtava ELi rände-, julgeoleku- ja õigusalase koostöö oluline osa. See hõlbustab liikuvust ja inimestevahelisi kontakte, võib elavdada reisimist ja turismi ning tugevdab äri-, sotsiaalseid ja kultuurilisi sidemeid ELi kodanike ja viisanõudest vabastatud kolmandate riikide kodanike vahel. Samuti võib see edendada diplomaatilisi suhteid ja rahvusvahelist koostööd. Samal ajal on komisjoni järelevalve ELi viisavaba reisimise korra üle näidanud, et viisavaba reisimine võib põhjustada ka märkimisväärseid rände- ja julgeolekuprobleeme, millega tuleb tegeleda.

Aruandes vaadeldakse Lääne-Balkani partnereid ja idapartnerluse riike ning väljaspool ELi lähinaabrust asuvaid piirkondi (Kariibi mere idaosa ja Ladina-Ameerika), keskendudes neile viisavabaduse saanud riikidele, kus on kindlaks tehtud konkreetsed rände- ja/või julgeolekuprobleemid, mida võiks viisanõudest vabastamise peatamise korra alusel hinnata.

Aruandes keskendutakse viisapoliitika kooskõlastamisele, rändele, piirihaldusele ja tagasivõtmisele ning julgeoleku ja kodakondsusega seotud küsimustele. Aruandes esitatakse põhiteemade kaupa peamised järeldused ning aruande lisast võib leida riigipõhised soovitused.

Viisapoliitika kooskõlastamine

Kuna Lääne-Balkani partnerid ja idapartnerluse riigid on ELi liikmesriikidele geograafiliselt väga lähedal, on nende viisapoliitika kooskõlastamine ELi viisapoliitikaga väga oluline küsimus. Nii viisanõudega hõlmatud riikide loetelu kui ka viisa andmise korra ebapiisav kooskõlastamine võib suurendada ELi jaoks ebaseadusliku rände ja julgeolekuriski.

Viisapoliitika ebapiisava kooskõlastamise korral on kolmandate riikide kodanikel, kelle suhtes kehtib ELi viisanõue ja kellest mõni kujutab endast suurt ränderiski, lihtsam saabuda ilma viisata (mõnel juhul võltsitud reisidokumentidega) Lääne-Balkanile ja seejärel siseneda maismaad mööda ebaseaduslikult Schengeni alale, kus nad võivad esitada varjupaigataotluse. Samuti on juhtunud, et kolmanda riigi kodanik, kes on saabunud Lääne-Balkanile kehtiva viisaga, on ületanud ebaseaduslikult liidu välispiiri ja taotlenud varjupaika, mis tekitab tõsist muret teatavate Lääne-Balkani partnerite viisamenetluste piisavuse pärast.

Põhja-Makedoonia on ainus Lääne-Balkani partner, kes on saavutanud peaaegu täieliku kooskõla ELi loeteluga riikidest, kelle kodanikelt nõutakse ELi sisenemisel viisat – jäänud on ainult üks

erinevus. Serbia, Albaania, Kosovo* ja Montenegro tegid 2024. ja 2025. aastal kõnealuse ELi loeteluga kooskõlastamisel veel edusamme.

Serbia ja Albaania astusid neid samme kooskõlas reformikava raames võetud kohustustega[1]. Serbia vähendas 2024. aastal ELi viisanõudega hõlmatud riikidega sõlmitud viisavabaduse kokkulepete arvu 16-lt 12-le. Albaania vähendas 2024. ja 2025. aastal alalise viisavabaduse kokkulepete arvu 8-lt 6-le ja hooajalise viisavabaduse kokkulepete arvu 6-lt 5-le.

Kosovo viisapoliitikat hakati jälgima alles 2024. aastal, kui Kosovo kodanikud said ELile viisavaba juurdepääsu. Tollal oli Kosovol viisavabaduse kokkulepe 19 riigiga, kelle suhtes kohaldatakse ELi viisanõuet; nüüdseks on vähendatud nende kokkulepete arvu 17-le.

Montenegro tühistas pärast 2025. aasta alguses toimunud tagasilangust viisavabaduse kokkuleppe viie riigiga ja vähendas hooajalise viisavabaduse kokkulepete arvu neljalt ühele. Selle tulemusel kahanes Montenegro viisapoliitika ja ELi viisapoliitika lahknevuste koguarv 15-lt 9-le.

Bosnia ja Hertsegoviina tagasiminek 2025. aastal nullis varem selles valdkonnas tehtud edusammud. Bosnia ja Hertsegoviina alalise viisavabaduse kokkulepete arvuks jäi seitse,[2] kuid hooajalise viisavabaduse kokkulepete arv suurenes ühelt kolmele. Selle tulemusel suurenes Bosnia ja Hertsegoviina viisapoliitika ja ELi viisapoliitika lahknevuste arv 2024. aasta kaheksalt praegusele kümnele.

Idapartnerluse riikides ei täheldatud ühtki tõelist edusammu. Moldoval ja Ukrainal on sama palju viisavabaduse kokkuleppeid riikidega, kelle suhtes kohaldatakse ELi viisanõuet, kui 2024. aasta lõpus[3] (vastavalt 11 ja 15).

Gruusial on praegu 26 viisavabaduse kokkulepet riikidega, kelle suhtes kohaldatakse ELi viisanõuet, ning riik ei ole astunud alates 2022. aastast ühtki sammu oma viisapoliitika edasiseks kooskõlastamiseks. Vastupidi, Gruusia tegi 2024. aastal tagasikäigu, andes viisata sisenemise õiguse Hiina kodanikele. Samuti jätkab Gruusia viisapoliitikaga, mis erineb oluliselt ELi *acquis*'st, eelkõige lubades 17 riigi kodanikel, kellelt nii ELis kui ka Gruusias nõutakse viisat, siseneda riiki viisa või elamisloa alusel, mille on andnud mõni Pärsia lahe koostöönõukogu riik.

Naabruses asuvad viisavabaduse saanud partnerid peavad tegema kiiresti märkimisväärseid edusamme oma viisanõudest vabastatud riikide loetelu kooskõlastamisel ELi loeteluga ning oma viisamenetluste vastavusse viimisel Schengeni standarditega. Muu hulgas tuleb hakata koguma

---

* Kõnealune nimetus ei piira seisukohti staatuse suhtes ning on kooskõlas ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooniga 1244/1999 ja Rahvusvahelise Kohtu arvamusega Kosovo iseseisvusdeklaratsiooni kohta.

1 Komisjoni rakendusotsus, millega kiidetakse heaks reformikava ning mitmeaastane tööprogramm Lääne-Balkani reformi- ja kasvurahastu raames – Kosovo, SWD(2024) 243 final.

2 Pärast seda, kui Bosnia ja Hertsegoviina kehtestas 2024. aasta märtsis viisanõude Omaani suhtes, vähenes see arv kuuele, kuid kui Vanuatu eemaldati 2024. aasta detsembris ELi viisanõudest vabastatud riikide loetelust, suurenes lahknevuste arv taas seitsmele.

3 Moldova tühistas 2025. aastal ühe viisavabaduse kokkuleppe, kuid kuna Vanuatu kodanikelt hakati nõudma ELi sisenemisel viisat, jäi lahknevuste arv selle riigi puhul samaks.

viisa taotlemise protsessi raames süstemaatiliselt biomeetrilisi andmeid, näiteks digitaalseid fotosid ja sõrmejälgi. Lõpetada tuleb selliste tavade rakendamine, mis ei ole kooskõlas ELi *acquis*'ga, nagu hooajaline viisavabadus ja kolmanda riigi antud viisa või elamisloa alusel riiki lubamine.

Kuni täieliku kooskõlastamiseni oodatakse, et naabruses asuvad viisavabaduse saanud partnerid teeksid minimaalse ajutise meetmena viisavabalt saabuvate kolmandate riikide kodanike, eelkõige ebaseadusliku rände või julgeoleku riski kujutavatest riikidest pärit isikute rangemat taustakontrolli.

Ränne, piirihaldus ja tagasivõtmine

Peamine probleem selles valdkonnas on endiselt Lääne-Balkani kaudu ELi saabuvad ebaseaduslikud rändevood, ehkki rändajate arv on alates 2023. aastast märkimisväärselt kahanenud. See on toimunud tänu ELi, liikmesriikide ja asjaomaste ELi ametite ning Lääne-Balkani partnerite ühistele jõupingutustele, eelkõige ELi Lääne-Balkani tegevuskava[4] raames, mille komisjon esitas 2022. aasta detsembris. Peamine Lääne-Balkani rändetee kulgeb läbi Serbia ning Bosnia ja Hertsegoviina; vähemal määral on transiidiriigid ka Albaania ja Põhja-Makedoonia. 2024. ja 2025. aastal sai Bosnia ja Hertsegoviina ning Horvaatia vahelisest pikast ja raskesti kontrollitavast piirist Lääne-Balkani kaudu saabuvate ebaseaduslike rändajate peamine ELi sisenemise koht.

Lääne-Balkani partnerid peavad suurendama jõupingutusi, et võidelda inimkaubanduse vastu ja veelgi vähendada ebaseaduslikult üle piiri toimetatavate ebaseaduslike rändajate arvu. Lääne-Balkanil on kasvanud rändajatega kaubitsemisega seotud vägivald. Serbias tegutsevad rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise võrgustikud üha intensiivsemalt ja vägivaldsemalt, kusjuures mõni rühmitus koosneb nüüd osaliselt kodanikest, kes on pärit samadest riikidest kui ebaseaduslikud rändajad. Tuleb veelgi suurendada jõupingutusi, et tugevdada inimkaubanduse vastast poliitikat ja operatiivsuutlikkust neis valdkondades.

India ning vähemal määral muude Aasia ja Lähis-Ida riikide kodanike märkimisväärne sissevool Gruusiasse tekitab muret ebaseadusliku rände pärast, mis võib olla suunatud ELi ja toimuda nii maismaad mööda kui ka meritsi.

Kõik vaadeldud partnerid teevad korrapärast koostööd Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ametiga (Frontex), sealhulgas Bosnia ja Hertsegoviina, kes allkirjastas 2025. aastal ELiga Frontexi staatust käsitleva kokkuleppe[5]. Enamik neist teeb koostööd ka Euroopa Liidu Varjupaigaametiga (EUAA). ELi ja selle liikmesriikide jätkuv toetus seadmete, koolituse, parimate tavade vahetamise ja ühiste piiripatrullide kaudu on andnud käegakatsutavaid operatiivtulemusi.

Tagasivõtmise alast koostööd ELi liikmesriikide ja kõigi vaadeldud partnerite vahel hinnati üldiselt väga heaks ning ei teatatud ühestki suurest probleemist. Sellegipoolest täheldati mõningaid tagasivõtmisega seotud puudusi. Bosnia ja Hertsegoviina ning Kosovo tagasivõtutaotluste

[4] ELi Lääne-Balkani tegevuskava – ränne ja siseasjad.

[5] Staatust käsitlev kokkulepe Bosnia ja Hertsegoviinaga – ränne ja siseasjad.

menetlemisel esinenud viivitused olid peamiselt tingitud sellest, et tagasipöördujad ei teinud koostööd või takistasid menetlust. Ukraina puhul tulenesid viivitused jätkuvast sõjaolukorrast.

Väikestest vajakajäämistest teatati koostöös Kosovoga, kus registreeriti mõned ELi reisidokumendi tunnistamisest keeldumise juhud, ja Moldovaga, kes teatavatel juhtudel keeldus vastu võtmast riigi territooriumi läbivaid kolmandate riikide kodanikke.

Serbia puhul valmistab endiselt muret riigi tava seada tagasisaatmisdokumentide väljastamise tingimuseks eelnev lennuplaani esitamine. Veel üks pikaajaline ja tõsine mure (hoolimata ELi ja Serbia vahelisest tagasivõtulepingust) on Serbia piiratud koostöö seoses tema territooriumi läbinud kolmandate riikide kodanike tagasivõtmisega, sealhulgas juhtudel, kui riigi läbimise kohta on olemas usaldusväärne tõend, näiteks Serbia ametiasutuse poolt varjupaigataotlejale väljastatud isikut tõendav dokument.

Kõigilt neilt partneritelt oodatakse viivitamatut tegelemist allesjäänud probleemidega, millele ELi liikmesriigid on osutanud seoses tagasivõtukohustuste täitmisega.

Moldova ja Ukraina piirihalduse alane koostöö Frontexiga oli 2024. ja 2025. aastal jätkuvalt rahuldav.

Põhjendamatud varjupaigataotlused

Mõnes ELi liikmesriigis on jätkuvalt märkimisväärseks probleemiks viisanõudest vabastatud partnerite kodanike põhjendamatud varjupaigataotlused. Kuna taotluste rahuldamise määr on tavaliselt väga madal,[6] koormavad need ebaproportsionaalselt riiklikke varjupaigasüsteeme. Ajavahemikus 2015. aastast kuni 2025. aasta esimese kvartali lõpuni laekus ELis 18 % varjupaigataotlustest kodanikelt, kellel on ELile viisavaba juurdepääs.

ELi naabrusest on laekunud sellesse kategooriasse kuuluvatelt kodanikelt üldiselt vähem varjupaigataotlusi; Kosovost ja eelkõige Ukrainast pärit taotluste arv suurenes 2024. aastal siiski märkimisväärselt (vastavalt 6 785 ja 28 350). Albaania (7 140), Gruusia (14 530), Moldova (5 945), Põhja-Makedoonia (3 435) ja Serbia (3 270) kodanikelt laekus 2024. aastal oluliselt vähem varjupaigataotlusi kui 2023. aastal, kuid nende arv oli siiski märkimisväärne.

ELi lähinaabruses asuvad partnerid on teinud jõupingutusi selle probleemi leevendamiseks. Mitme riigi, sealhulgas Albaania, Gruusia ja Kosovo valitsus on toetanud teavituskampaaniaid, et suurendada üldsuse teadlikkust viisavabalt ELi reisimisega seotud õigustest ja kohustustest. Rakendatavad lisameetmed hõlmavad Schengeni alale reisivate kodanike kontrolli riigist lahkumisel (Albaania ja Gruusia), veendumaks, et kodanikud vastavad Schengeni alale sisenemise tingimustele, ning Frontexi ametnike lähetamist rahvusvahelistesse lennujaamadesse (Gruusia). Need algatused on osutunud tõhusaks ning neid tuleks jätkata ja laiendada teistele partneritele.

Nagu on märgitud seitsmendas peatamiskorra aruandes, koormavad viisanõudest vabastatud Ladina-Ameerika riikide kodanike ELis esitatud arvukad varjupaigataotlused jätkuvalt märkimisväärselt liikmesriikide varjupaigasüsteeme. Ajavahemikus 2015. aastast kuni 2025. aasta

[6] Erandiks on Ukraina.

esimese kvartali lõpuni moodustasid need taotlused enam kui poole kõigist viisavabaduse saanud kolmandate riikide kodanike esitatud varjupaigataotlustest. Venezuelast laekus 2024. aastal 74 015 taotlust, mis osutab pidevale kasvutendentsile; samuti kasvas Peruust pärit taotluste arv (27 260). Colombiast esitati vähem taotlusi, kuid absoluutarvudes on nende hulk endiselt murettekitav (51 615). Vähem taotlusi laekus ka Hondurasest (2 380), Nicaraguast (2 475) ja El Salvadorist (2 575), kuid nende arv oli siiski endiselt märkimisväärne.

Selleks et tagada viisanõudest vabastamise jätkusuutlikkus, tuleks viisavaba reisimise võimalus anda rangelt vaid lühiajaliseks viibimiseks ning seda ei tohiks ELis varjupaigataotluste esitamiseks ära kasutada. Sellega seoses jätkavad komisjon ja Euroopa välisteenistus koostööd kõige olulisemate riikidega, et ära hoida viisavaba reisimise korra kuritarvitamine.

Avaliku korra ja julgeolekuga seotud küsimused, sealhulgas võitlus korruptsiooni vastu ja dokumentide turvalisus

Kõik vaadeldud riigid tegid tihedat koostööd Europoli ja Eurojustiga. Lääne-Balkani partnerid jätkasid aktiivselt Lääne-Balkani terrorismivastase võitluse ühise tegevuskava rakendamist ja allkirjastasid 30. oktoobril 2025 uue ühise tegevuskava[7].

2024. aastal jätkasid kõik Lääne-Balkani partnerid koostööd Europoli ja liikmesriikidega, mis andis märkimisväärseid operatiivtulemusi võitluses raskete piiriüleste kuritegudega, sealhulgas küberrünnete, rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise ning organiseeritud kuritegelike rühmituste ebaseadusliku uimasti- ja tulirelvakaubandusega. Kõik Lääne-Balkani partnerid saavutasid konkreetseid ja olulisi tulemusi arvukate kuritegelike rühmituste lõhkumisel.

Ukraina on hoolimata käimasolevast sõjast jätkanud tihedat koostööd Europoliga terrorismivastases võitluses ning võitluses finantskuritegevuse, küberkuritegevuse, tulirelvade, lõhkeainete, KBRT-materjalidega[8] kauplemise ning inimkaubanduse vastu.

Mõned liikmesriigid teatasid Lähis-Idast Moldova kaudu ELi kulgevate tulirelvade salakaubaveo marsruutide tekkimisest.

Gruusias püsivad Venemaa mõju tõttu julgeolekuprobleemid, eriti arvestades venekeelse diasporaa kiiret kasvu. Alates Venemaa Ukraina-vastase agressioonisõja algusest on Gruusiasse välja rännanud ligikaudu 160 000 Venemaa kodanikku. Üha enam kardetakse, et Venemaa kohalolekut Gruusias võidakse välismõjuoperatsioonide eesmärgil ära kasutada.

Viisanõude kaotamise üle dialoogi pidades olid kõik ELi vahetus naabruses asuvad viisavabaduse saanud partnerid nõus, et võitlus korruptsiooni vastu on oluline kriteerium. Selle kriteeriumi pidev täitmine on endiselt viisavaba reisimise võimaluse säilitamise eeltingimus. Enamik vaadeldud riike on seda kriteeriumit järginud, sealhulgas rakendades meetmeid eelmistes peatamiskorra aruannetes tõstatatud probleemide lahendamiseks. Gruusia aga ei ole mitte üksnes jätnud nõuetekohaselt täitmata seitsmendas peatamiskorra aruandes esitatud soovitused

[7] Ühine tegevuskava terrorismi ja vägivaldse äärmusluse ennetamiseks ja nende vastu võitlemiseks Lääne-Balkanil – ränne ja siseasjad.

[8] Keemilised, bioloogilised, radioloogilised ja tuumamaterjalid (KBRT).

korruptsioonivastase võitluse kohta, vaid on teinud ka tagasikäigu, tühistades mõned varasemad reformid selles valdkonnas.

Mis puudutab dokumentide turvalisust, siis on kõik vaadeldud partnerid, välja arvatud Ukraina, kõrvaldanud järk-järgult kasutuselt mittebiomeetrilised passid. Viimased mittebiomeetrilised Ukraina passid anti välja 2016. aastal ja need aeguvad 2026. aastal; veel ringluses olevate passide arv on tühine. Sellegipoolest on liikmesriigid teatanud, et Albaania, Kosovo ja Ukraina kodanikud on kasutanud ebaseaduslikult ELi sisenemiseks või ebaseaduslikult ELis viibimiseks võltsitud dokumente, millest mõni on saadud korruptsiooni teel.

Gruusias, Kosovos, Serbias ja Ukrainas tekitab endiselt probleeme isikute võimalus muuta oma nime ja saada uus isikut tõendav dokument, mõnikord korduvalt, kuna seda võidakse ära kasutada Schengeni infosüsteemi (SIS) hoiatusteadetest ning ELi tagasisaatmisotsustest või sisenemiskeeldudest kõrvalehoidmiseks. Välispartnerid peaksid koostöös ELiga tegelema selle nõrga kohaga.

Ukrainas tekitab tõsist muret dokumentide terviklikkuse ja usaldusväärsuse pärast võimalus omada rohkem kui ühte kehtivat biomeetrilist passi ja reisidokumentide käsitsi muutmine (nt kehtivusaja pikendamine).

On teada antud, et Bosnias ja Hertsegoviinas ning Serbias tegelevad organiseeritud kuritegelikud rühmitused võltsitud isikut tõendavate dokumentide, sealhulgas ELi liikmesriikide passide ja juhilubade valmistamise ja levitamisega. Eriti Serbias on nende võltsingute ulatus ja täiuslikkus murettekitav – mõned kvaliteetsed võltsitud biomeetrilised passid jäävad tänapäevastes dokumentide kontrollimise süsteemides avastamata.

Kodakondsusega seotud küsimused, sealhulgas investoritele kodakondsuse andmise kavad

Viisavabaduse saanud riigid, kes rakendavad investoritele kodakondsuse andmise kavu, kujutavad endast julgeolekuriski, sest need võimaldavad kolmandate riikide kodanikel, kelle suhtes muidu kohaldataks viisanõuet, mööda minna tavapärasest julgeolekukontrollist ja saada Schengeni alale juurdepääs kodakondsuse omandamise kaudu.

Sellised kavad kujutavad endast tõsist ebaseadusliku rände, julgeoleku- ja maksudest kõrvalehoidumise riski. Need riskid on iseäranis teravad, kui i) kontroll ja hoolsuskohustus on ebapiisavad; ii) kodakondsuse taotleja ja kodakondsust andva riigi vahel puudub tegelik seos ning iii) protsessi ajal või järel on võimalik muuta oma nime.

Vastavalt läbivaadatud peatamiskorrale annab sellise kava rakendamine seetõttu iseenesest aluse kolmanda riigi viisavabadus peatada.

Naaberriikidest on kõnealune kava endiselt olemas Põhja-Makedoonias, kus riigisisesed õigusaktid võimaldavad anda kodakondsuse isikule, kes pakub riigile erilist majandushuvi, ilma et nõutaks eelnevat riigis elamist. Selle kava alusel antud kodakondsuste arv püsib siiski tühine (2023. aastal üks ja 2024. aastal kaks).

Montenegro tühistas oma kava ametlikult 31. detsembril 2022. Sellest hoolimata on ametiasutused jätkanud enne kava rakendamise lõppu laekunud kodakondsustaotluste menetlemist. 2024. aastal

andis siseministeerium välja 1 282 otsust anda taotlejatele ja nende pereliikmetele Montenegro kodakondsus. 2025. aasta aprilli seisuga oli pooleli 29 taotluse menetlemine.

Kuigi Serbia sellist kava kitsas tähenduses ei rakenda, võimaldab kodakondsusseaduse säte anda kodakondsuse Serbia Vabariigi huvides. Selle sätte kohaselt saab anda kodakondsuse, nõudmata eelnevat riigis elamist ja kohustamata taotlejat loobuma oma olemasolevast kodakondsusest. Alates 2022. aastast on kõnealuse sätte alusel saanud Serbia kodakondsuse üle 200 Venemaa kodaniku, kellest mitme profiil on tekitanud ELi poolel muret.

Sarnane mure on Gruusiaga. Kuigi võrreldes kodakondsuse saamisega tavapärasel moel on sel viisil kodakondsuse omandanute arv väga väike, võivad Venemaa kodanikud kasutada lihtsustatud naturalisatsiooni korras kodakondsuse andmise menetlust ära kodakondsuse saamiseks. Nii Serbia kui ka Gruusia juhtumid vajavad lähemalt uurimist, et teha kindlaks, kas tegemist on kuritarvitamisega. Nagu on märgitud komisjoni 2025. aasta laienemispaketis, peavad kandidaatriigid liidu õiguse järgimiseks tühistama olemasolevad investoritele kodakondsuse andmise kavad ja tunnistama kehtetuks nende õigusliku aluse[9].

Kariibi mere idaosas on viis riiki – Antigua ja Barbuda, Dominica, Grenada, Saint Kitts ja Nevis ning Saint Lucia – juba palju aastaid rakendanud investoritele kodakondsuse andmise kavu. Need kavad on märksa ulatuslikum tõsine ja püsiv probleem. Hinnangute kohaselt on nende raames välja antud ligikaudu 107 000 passi. Taotluste arv on endiselt suur: 2023. aastal esitati 13 113 ja 2024. aastal 10 573 taotlust. Taotlusi menetletakse kiiresti ja tagasilükkamise määr on väga madal (nt 2024. aastal Antiguas ja Barbudas 1,7 %, Saint Lucias 5,3 % ja Dominicas 6,5 %), mis tekitab muret turva- ja hoolsuskohustuse menetluste piisavuse pärast.

Vastusena ELi väljendatud murele[10] on viis Kariibi mere idaosas asuvat riiki astunud mõningaid samme, sealhulgas ühtlustanud minimaalse investeerimiskünnise (200 000 USA dollarit), tugevdanud julgeolekukontrolli ning kehtestanud ühised standardid teabe jagamiseks ja läbipaistvuse tagamiseks. Olukord tekitab siiski endiselt suurt muret.

Investoritele kodakondsuse andmise kavade rakendamine viisavabaduse saanud riikides on Schengeni ala jaoks märkimisväärne julgeolekurisk ning seda uuritakse läbivaadatud peatamiskorra õigusraamistiku alusel edasi.

Muude põhikriteeriumide mittetäitmine Gruusias

[9] Vt kohtuotsus, 29. aprill 2025, komisjon *vs*. Malta (Citoyenneté par investissement), C-181/23, ECLI:EU:C:2025:283, kus Euroopa Liidu Kohus sedastab, et liikmesriik rikub ELi toimimise lepingu artiklit 20 ja ELi lepingu artikli 4 lõikes 3 sätestatud lojaalse koostöö põhimõtet, kui ta kehtestab ja rakendab naturalisatsiooni korras kodakondsuse andmise kava, mis põhineb liikmesriigi ja selle kava alusel taotluse esitanud isikute vahelisel tehingupõhisel menetlusel, mille lõpus antakse selle liikmesriigi kodakondsus ja seega ka liidu kodaniku staatus peamiselt ette kindlaks määratud maksete või investeeringute eest.

[10] Sarnast muret väljendasid Ameerika Ühendriigid, Ühendkuningriik ja Kanada. Võetud meetmete eesmärk on reageerida ka USA nõudmistele. Praegu peavad nende riikide kodanikud hankima USAsse reisimiseks viisa. Viisanõudest loobumise programm | sisejulgeoleku ministeerium.

Üks olulisi kriteeriume, millega Gruusia viisanõude kaotamise üle peetud dialoogi käigus nõustus, oli põhiõiguste austamine. Selle kriteeriumi pidev täitmine on endiselt üks peamisi viisavaba reisimise võimaluse säilitamise tingimusi.

6. detsembril 2024 avaldatud seitsmendas peatamiskorra aruandes andis komisjon hinnangu, et Gruusia on seda kohustust eiranud, eelkõige siis, kui ta võttis 2024. aasta mais vastu välismõju läbipaistvuse seaduse ning 2024. aasta septembris pereväärtusi ja alaealiste kaitset käsitleva õigusaktide paketi. Leiti, et mõlema algatusega rikutakse põhiõigusi ja -vabadusi, eeskätt ühinemis-, kogunemis- ja sõnavabadust ning õigust eraelu puutumatusele, kuna esimest neist võidakse kasutada kodanikuühiskonna vastu ja opositsioonierakondade vaigistamiseks ning teisega kehtestati diskrimineerivad piirangud haridusele ning avalikele aruteludele ja kogunemistele, rikkudes mittediskrimineerimise põhimõtet. Selle tulemusena esitas komisjon konkreetsed soovitused, kutsudes Gruusiat üles

- säilitama ja kaitsma kõikide kodanike põhiõigusi, sealhulgas ühinemis-, kogunemis- ja sõnavabadust, õigust eraelu puutumatusele, õigust osaleda avalikus elus ning diskrimineerimise keeldu;

- vältima õigusakte, mis piiravad põhiõigusi ja -vabadusi, on vastuolus mittediskrimineerimise põhimõttega või ei ole kooskõlas asjakohaste Euroopa ja rahvusvaheliste standarditega, ning tunnistama sellised õigusaktid kehtetuks. Eeskätt tuleb tunnistada kehtetuks välismõju läbipaistvuse seadus ning pereväärtusi ja alaealiste kaitset käsitlev õigusaktide pakett ning muuta riiklikku inimõiguste strateegiat ja tegevuskava, et tagada LGBTIQ-inimeste õiguste täielik kaitse.

Gruusia ei ole neid soovitusi ellu viinud; juhtimise ja põhiõiguste valdkonnas on toimunud hoopiski tagasiminek. Seadusandlike muudatustega, sealhulgas välisagentide registreerimise seadusega ning toetuste seaduse, kodanike poliitiliste ühenduste alusseaduse, haldusrikkumiste seadustiku ja ringhäälinguseaduse muudatustega, on piiratud kodanikuühiskonna tegutsemisruumi ja võimalusi oma teistsugust arvamust välja öelda, sealhulgas vaigistatud meeleavaldajate, opositsiooni esindajate, kodanikuühiskonna organisatsioonide ja sõltumatu meedia häält. See mõjutab eelkõige kodanikuühiskonna ühendusi ja inimõiguste kaitsjaid, mitmekordistades mitmesuguseid takistusi, et muuta nende tegevus keerulisemaks ja seega piirata nende tegutsemisvõimet.

14. juulil 2025 tuletas Euroopa Komisjon Gruusia ametiasutustele saadetud kirjas meelde nõuet jätkata viisanõude kaotamise tingimuste täitmist ja küsis ajakohastatud teavet seitsmendas peatamiskorra aruandes esitatud soovituste rakendamise kohta. Gruusia ei teatanud oma vastuses ühestki sisulisest edusammust seitsmendas aruandes esitatud põhiõigustega seotud soovituste elluviimisel. Seega ei järgi Gruusia endiselt ELi antud viisavaba reisimise korra aluseks olevaid kriteeriume. Seda silmas pidades tuleks kaaluda läbivaadatud peatamiskorra kohaselt asjakohaste meetmete võtmist.

Kokkuvõte

Kuigi enamik ELi naabruses asuvaid partnereid on astunud samme eelmistes peatamiskorra aruannetes esitatud soovituste täitmiseks, **esineb endiselt märkimisväärseid probleeme**.

Kõige tõsisemad on probleemid Gruusiaga, kes on jätnud täitmata mitu viisanõude kaotamise dialoogi käigus võetud kohustust, kes ei ole rakendanud peaaegu ühtki seitsmendas peatamiskorra aruandes esitatud soovitust ning kes – hoolimata viimastel aastatel esitatud korduvatest nõudmistest viisapoliitika kooskõlastamisel ja korruptsiooni ennetamisel edasi liikuda – tegi 2024.–2025. aastal hoopiski tagasikäigu, sealhulgas põhiõiguste ja -vabaduste kaitse valdkonnas.

Teiste **Lääne-Balkani ja idapartnerluse** partnerite jaoks on endiselt hädavajalik edendada viisapoliitika kooskõlastamist, nii selle kaudu, et ühtlustatakse loetelu kolmandatest riikidest, kelle kodanikelt nõutakse viisat, kui ka selle kaudu, et tagatakse viisataotluste läbivaatamise ja viisa andmise menetluste täielik vastavus Schengeni standarditega. Kuni täieliku kooskõlastamiseni peaksid Lääne-Balkani partnerid kiiresti tugevdama endast ebaseadusliku rände või julgeolekuriski kujutavatest kolmandatest riikidest pärit viisavabalt sisenevate kodanike taustakontrolli.

Kõigi viisavabaduse saanud partnerite, eelkõige Albaania, Gruusia, Kosovo ja Moldova prioriteediks peaks jääma **põhjendamatute varjupaigataotluste ennetamine**. Bosnia ja Hertsegoviina peaks suurendama jõupingutusi piirihalduse tugevdamiseks ning samal ajal tuleb säilitada valvsus **Gruusia ja Serbia kodakondsustavade** suhtes.

Väljaspool ELi lähinaabrust on **püsiv ja tõsine julgeolekuprobleem** investoritele kodakondsuse andmise kavade jätkuv rakendamine Kariibi mere idaosas, mis võib läbivaadatud peatamiskorra kohaselt anda aluse viisavaba reisimise peatamiseks.

Üksikasjalikud riigipõhised soovitused on esitatud I lisas.

Komisjon jätkab kõrgetasemeliste poliitiliste dialoogide, õiguse, vabaduse ja turvalisuse allkomiteede kohtumiste ning peatamiskorra ja laienemispaketi kohase korrapärase iga-aastase aruandluse raames **viisanõude kaotamisega seotud kohustuste täitmise tähelepanelikku jälgimist**.

I lisa. Kaheksanda peatamiskorra aruande soovitused

Albaania

Albaania on astunud samme enamiku komisjoni varasemate soovituste täitmiseks. Järgmistes valdkondades on siiski vaja veel edusamme:

a) *viisapoliitika kooskõlastamine:* Albaania peab esmajärjekorras viima oma viisapoliitika paremini kooskõlla ELi loeteluga kolmandatest riikidest, kelle kodanikelt nõutakse ELi sisenemisel viisat, keskendudes eeskätt nendele riikidele, kelle kodanikud kujutavad endast ELi jaoks ebaseadusliku rände ja/või julgeolekuriski. Samuti peaks Albaania viima oma viisamenetlused vastavusse Schengeni standarditega, eelkõige hakkama viisataotluste läbivaatamise raames biomeetrilisi andmeid (sh digitaalsed fotod ja sõrmejäljed) koguma. Kuni täieliku kooskõlastamiseni peaks Albaania jätkama ja tugevdama viisanõudest vabastatud kolmandate riikide kodanike, eelkõige ebaseadusliku rände või julgeolekuriski kujutavatest riikidest pärit isikute taustakontrolli;

b) *põhjendamatud varjupaigataotlused:* Albaania peab jätkama ja tugevdama meetmeid, mille eesmärk on vähendada oma kodanike poolt ELi liikmesriikides esitatavate põhjendamatute varjupaigataotluste arvu, pöörates erilist tähelepanu saatjata alaealiste taotlustele;

c) *ebaseadusliku riigis viibimise ennetamine:* Albaania peab säilitama meetmed, millega hoida ära Albaania kodanike jäämine Schengeni alale lubatust kauemaks, ja neid karmistama;

d) *viisa andmine ja värbamise järelevalve:* Albaania peab tugevdama taustakontrolli viisataotluste puhul, mille on esitanud kolmandate riikide kodanikud, kes on pärit riikidest, mis kujutavad endast ELi jaoks ebaseadusliku rände ja/või julgeolekuriski. Samuti peaks Albaania karmistama sellistele isikutele viisa andmise tingimusi, parandama värbamistavade järelevalvet ja suurendama tööinspektsioonide suutlikkust;

e) *võitlus võltsitud isikut tõendavate dokumentide vastu:* Albaania peab suurendama jõupingutusi, et avastada ja ära hoida võltsitud Albaania isikut tõendavate dokumentide kasutamine ja ringlus;

f) *investoritele kodakondsuse andmise kava järelmeetmed:* Albaania peaks hoiduma investoritele kodakondsuse andmise kava kehtestamisest ja rakendamisest ning sellise kava õigusliku aluse kodakondsusseaduse muutmisega kehtetuks tunnistama.

Bosnia ja Hertsegoviina

Bosnia ja Hertsegoviina on astunud mõningaid samme komisjoni varasemate soovituste täitmiseks. Järgmistes esmatähtsates valdkondades on siiski vaja veel jõupingutusi:

a) *viisapoliitika kooskõlastamine:* Bosnia ja Hertsegoviina peab kiiremas korras viima oma viisapoliitika paremini kooskõlla ELi loeteluga kolmandatest riikidest, kelle kodanikelt nõutakse ELi sisenemisel viisat, keskendudes eeskätt nendele riikidele, kelle kodanikud kujutavad endast ELi jaoks ebaseadusliku rände ja/või julgeolekuriski;

b) *kontroll viisa andmisel:* ametiasutused peavad tõhustama suure riskiga riikidest pärit kolmandate riikide kodanike esitatud viisataotluste puhul taustakontrolli ja karmistama selliste riikide kodanikele viisa andmise tingimusi;

c) *piirihaldus (1. soovitus):* Bosnia ja Hertsegoviina peab suurendama jõupingutusi, et parandada piirihaldust, ennekõike suurendama piirivalvurite suutlikkust, tegelema ebaseaduslike piiriületuste probleemiga ja edendama Frontexi staatust käsitleva kokkuleppe rakendamist, käivitades rohkem ühisoperatsioone maismaapiiri suure riskiga lõikudel;

d) *piirihaldus (2. soovitus):* kuni viisapoliitika täieliku kooskõlastamiseni tuleks jätkata ja tugevdada viisavabalt sisenevate kolmandate riikide kodanike taustakontrolli piiril, pöörates erilist tähelepanu passide ehtsuse kontrollimisele. Ametiasutustel soovitatakse tungivalt teha selles küsimuses kolmandate riikide ja lennuettevõtjatega ennetavat koostööd ning teha edusamme reisijaid käsitleva teabe (eelteabe/broneeringuinfo) vahetamise süsteemide sisseseadmisel.

Gruusia

Euroopa Komisjon saatis 14. juulil 2025 Gruusia ametiasutustele ametliku kirja, milles tuletati meelde kohustust jätkata viisanõude kaotamise kriteeriumide täitmist ja küsiti üksikasjalikku teavet seitsmendas peatamiskorra aruandes esitatud soovituste rakendamise kohta.

Gruusia ei teatanud oma vastuses **ühestki sisulisest edusammust** komisjoni soovituste elluviimisel. Enamikus valdkondades ei antud teada **ühestki parandusmeetmetest** ja mitmes valdkonnas on olukord **veelgi halvenenud**.

Eriti murettekitav on see, et jätkuvalt kohaldatakse õigusakte, sealhulgas i) välismõju läbipaistvuse seadust, ii) pereväärtuste ja alaealiste kaitse seadust, iii) välisagentide registreerimise seadust ning iv) toetuste seaduse, kodanike poliitiliste ühenduste seaduse, haldusrikkumiste seadustiku, ringhäälinguseaduse ja karistusseadustiku muudatusi, mis **piiravad põhiõigusi ja -vabadusi** ning on **vastuolus Gruusia Euroopa ees võetud ja muude rahvusvaheliste kohustustega**. Selle asemel, et olukorda parandada, on Gruusia ametiasutused neid **meetmeid avalikult kaitsnud**, rõhutades riigi suveräänsust ja eirates viisanõude kaotamise dialoogi käigus võetud kohustusi.

Seepärast järeldab komisjon, et Gruusias on toimunud viisavaba reisimise võimaldamise aluseks olnud peamiste juhtimise ja õigusriigi kriteeriumide osas **märkimisväärne tagasiminek**. Tagasiminek on aset leidnud ka viisapoliitika kooskõlastamise ja korruptsioonivastase võitluse valdkonnas. Selline olukord tähendab **selget taganemist** viisanõude kaotamise protsessi raames võetud **kohustustest** ning **õõnestab** viisavaba reisimise korra aluseks olevat **vastastikust usaldust**.

Kuna tagasiminek on olnud **süsteemne ja tahtlik**, kaalub komisjon asjakohaste meetmete võtmist läbivaadatud peatamiskorra alusel. Uute õigusnormide kohaselt võidakse esimeses etapis peatada Gruusia ametiasutuste välja antud diplomaatilise, teenistus- või ametipassi omanike viisanõudest vabastamine, arvestades, et komisjoni soovituste täitmiseks meetmete võtmata jätmise eest vastutavad ennekõike nemad. Uute normidega tagatakse ühetaoline peatamine kõigis liikmesriikides, kuna diplomaatilise, teenistus- või ametipassi omanike suhtes taastatakse ELi tasandil viisanõue, ei ole nende kahepoolne vabastamine viisakohustusest ei ole enam võimalik. Kui Gruusia ametiasutused neid probleeme ei lahenda, võidakse teises etapis laiendada peatamist kogu elanikkonnale. Lõpuks võib Gruusia kaotada oma viisavabaduse täielikult ja riik võidakse kanda viisamääruse I lisasse (loetelu kolmandatest riikidest, kelle kodanikelt nõutakse ELi sisenemisel viisat).

Samuti peaks Gruusia viivitamata lõpetama tava lubada 17 riigi kodanikel, kellelt nõutakse nii ELis kui ka Gruusias viisat, siseneda viisavabalt riiki sellise viisa või elamisloa alusel, mille on andnud mõni Pärsia lahe koostöönõukogu riik.

Kosovo

Kosovo täidab üldiselt endiselt viisanõude kaotamise tingimusi. Järgmistes valdkondades on siiski vaja veel jõupingutusi:

a) *viisapoliitika kooskõlastamine:* Kosovo peab viima oma loetelu kolmandatest riikidest, kelle kodanikelt nõutakse viisat, vastavusse ELi loeteluga. Kuni täieliku kooskõlastamiseni peaks Kosovo jätkama ja tugevdama nende viisanõudest vabastatud reisijate taustakontrolli, kes kujutavad endast võimalikku rände- ja/või julgeolekuriski. Samuti peaks Kosovo viima oma viisamenetlused vastavusse Schengeni standarditega, eelkõige hakkama koguma viisataotluste läbivaatamise raames biomeetrilisi andmeid (sh digitaalsed fotod ja sõrmejäljed);

b) *põhjendamatud varjupaigataotlused:* Kosovo peab tugevdama koostöös ELi liikmesriikidega algatusi, et jälgida ja piirata oma kodanike poolt ELis esitatavate põhjendamatute varjupaigataotluste arvu. Samuti peaks Kosovo jätkama ja kohandama käimasolevat teavituskampaaniat, et teavitada kodanikke nende õigustest ja kohustustest, mis tulenevad ELiga sisse seatud viisavaba reisimise korrast;

c) *dokumentide turvalisus:* Kosovo peab tugevdama meetmeid, et ära hoida isikut tõendavate ja reisidokumentide väljastamine valeidentiteedi alusel ning parandada võltsitud dokumentide avastamist. Kosovo peaks tagama koostöö liikmesriikidega seoses isikutega, kelle kohta on Schengeni infosüsteemis hoiatusteade ja kes võivad taotleda reisidokumenti muudetud nime all. Tuleks jätkata koostööd Interpoliga kadunud ja varastatud dokumentide valdkonnas ning täielikult rakendada isikutunnistusi käsitlevat uut seadust ja haldusjuhist, et suurendada dokumentide üldist turvalisust;

d) *vähemuskogukondade kaitse:* Kosovo peaks jätkama vähemuskogukondade õiguste kaitsmisel käegakatsutavate edusammude tegemist.

Moldova

Moldova on astunud samme komisjoni varasemate soovituste täitmiseks. Vaja on siiski veel edusamme, eriti järgmistes valdkondades:

a) *viisapoliitika kooskõlastamine:* Moldova peab viima oma viisapoliitika kooskõlla ELi loeteluga riikidest, kelle kodanikelt nõutakse ELi sisenemisel viisat, pidades eelkõige silmas neid riike, kes kujutavad endast ELi jaoks ebaseadusliku rände või julgeolekuriski. Kuni täieliku kooskõlastamiseni peaks Moldova jätkama ja tugevdama viisanõudest vabastatud kolmandate riikide kodanike, eelkõige suure riskiga riikidest pärit isikute taustakontrolli;

b) *põhjendamatud varjupaigataotlused:* Moldova peab suurendama jõupingutusi, tegelemaks probleemiga, et tema kodanikud esitavad jätkuvalt ELi liikmesriikides põhjendamatuid varjupaigataotlusi. Muu hulgas võiks korraldada suunatud teavituskampaaniaid, mis on kohandatud asjaomastele rändajate profiilidele, ning seada sisse kontroll riigist lahkumisel, et parandada jälgimist ja heidutust.

Montenegro

Montenegro on täitnud mõne komisjoni varasema soovituse, eelkõige vähendades nende Montenegros viisanõudest vabastatud riikide arvu, kelle kodanikelt EL nõuab viisat, ning jätkates menetlemisel olevate kodakondsustaotluste jälgimist. Järgmistes valdkondades tuleb siiski veel samme astuda:

a) *kooskõlastamine ELi viisanõudega hõlmatud riikide loeteluga:* Montenegro peab viima oma viisapoliitika kooskõlla ELi loeteluga kolmandatest riikidest, kelle kodanikelt nõutakse ELi sisenemisel viisat. **Montenegro ei tohiks enam anda hooajalist viisavabadust, sealhulgas riikidele, kes jäeti alaliselt viisavabade riikide loetelust välja.** Samuti peaks Montenegro viima oma viisamenetlused vastavusse Schengeni standarditega, eelkõige hakkama koguma viisataotluste läbivaatamise raames biomeetrilisi andmeid (sh digitaalsed fotod ja sõrmejäljed).

   Senikaua peab Montenegro rakendama sihipäraseid julgeolekumeetmeid, nagu viisavabalt riiki sisenejate tõhusam taustakontroll, ning dokumenteerima nende meetmete tõhusust ebaseadusliku rände ja julgeolekuriski vähendamisel;

b) *viisataotluste esitamise taristu:* valmistudes rakendama läbivaadatud viisapoliitikat, peaks Montenegro suurendama oma viisade andmise suutlikkust, digitaliseerides asjaomase protsessi elemendid, et nende riikide kodanikud, mis on praegu viisanõudest vabastatud, saaksid taotleda pärast vabastuse kaotamist viisat. See hõlbustaks halduslikku menetlemist ja toetaks poliitika ühtlustamist;

c) *investoritele kodakondsuse andmise kava järelmeetmed:* Montenegro peab kandma hoolt selle eest, et kava õiguslik alus tunnistatakse kehtetuks ja kõiki lõpetatud kava alusel esitatud taotlusi, mille menetlemine on pooleli, menetletakse kooskõlas kõrgeimate turvastandarditega. **Lisaks tuleks läbi vaadata ja vajaduse korral tühistada**

kodakondsused, mis on antud selle kava alusel isikutele, kelle suhtes kohaldatakse rahvusvahelisi piiravaid meetmeid.

Põhja-Makedoonia

Põhja-Makedoonia teeb rände, piirihalduse ja julgeoleku valdkonnas jätkuvalt rahuldaval tasemel koostööd. On astutud mõningaid samme, et täita komisjoni varasemaid soovitusi, mis käsitlevad kodakondsuse saamist erilise majandushuvi alusel. Järgmistes valdkondades on vaja veel jõupingutusi:

a) *viisapoliitika kooskõlastamine:* Põhja-Makedoonia peab viima lõpule oma viisapoliitika kooskõlastamise ELi loeteluga kolmandatest riikidest, kelle kodanikelt nõutakse ELi sisenemisel viisat. Samuti peaks Põhja-Makedoonia viima oma viisamenetlused vastavusse Schengeni standarditega, eelkõige hakkama koguma viisataotluste läbivaatamise raames biomeetrilisi andmeid (sh digitaalsed fotod ja sõrmejäljed);

b) Põhja-Makedoonia peaks andma aru riiki saabuvate Türgi kodanike suhtes kohaldatavate täiendavate taustakontrollimeetmete rakendamise ja tõhususe kohta, eelkõige seoses ebaseadusliku rände ja julgeolekuriskiga;

c) *lubatud viibimisaja ületamine:* selleks et leevendada püsivat probleemi, et Põhja-Makedoonia kodanikud jäävad Schengeni alale lubatust kauemaks, peavad ametiasutused rakendama sihipäraseid algatusi, sealhulgas teavituskampaaniaid viisavaba reisimise tingimuste kohta ja tõhustatud koostööd liikmesriikidega;

d) *investoritele kodakondsuse andmise kava:* Põhja-Makedoonia peab kava tühistama ja tunnistama kehtetuks selle õigusliku aluse, andma teavet erilist majandushuvi käsitleva sätte alusel juba esitatud taotluste kohta ja tagama, et kõigi selliste taotluste puhul tehakse range taustakontroll.

Serbia

Serbia on astunud samme komisjoni varasemate soovituste täitmiseks. Mitmes olulises valdkonnas, eelkõige seoses rände, viisapoliitika ja kodakondsuse saamisega, on siiski vaja teha veel edusamme. Tegeleda tuleb järgmiste küsimustega:

a) *viisapoliitika kooskõlastamine:* Serbia peab viima oma viisapoliitika paremini kooskõlla ELi loeteluga kolmandatest riikidest, kelle kodanikelt nõutakse ELi sisenemisel viisat, keskendudes eeskätt nendele riikidele, kelle kodanikud kujutavad endast ELi jaoks suuremat ebaseadusliku rände või julgeolekuriski. Samuti peaks Serbia viima oma viisamenetlused vastavusse Schengeni standarditega, eelkõige hakkama viisataotluste läbivaatamise raames biomeetrilisi andmeid (sh digitaalsed fotod ja sõrmejäljed) koguma. Kuni täieliku kooskõlastamiseni peaks Serbia jätkama viisanõudest vabastatud kolmandate riikide kodanike, eelkõige suure riskiga riikidest pärit isikute suhtes kohaldatavate taustakontrollimeetmete tugevdamist;

b) *viisa andmise menetlused:* Serbia peab tõhustama ebaseadusliku rände või julgeolekuriski

kujutavate riikide kodanike esitatud viisataotluste puhul taustakontrolli. Samal ajal tuleks karmistada sellistele kodanikele viisa andmist reguleerivaid eeskirju, et tagada suurem kontroll ja kooskõla ELi standarditega;

c) *tagasivõtmiskohustuse rakendamine:* Serbia peab täielikult rakendama ELi-Serbia tagasivõtulepingus sisalduvat kolmandate riikide kodanikke käsitlevat klauslit, eelkõige juhtudel, kui kolmanda riigi kodanik on läbinud Serbia territooriumi ja selline läbisõit on tõendatavalt dokumenteeritud;

d) *kodakondsusega seotud tavad:* Serbia peab hoiduma kiirendatud või lihtsustatud korras kodakondsuse andmisest selliste riikide kodanikele, mis kujutavad endast ELi jaoks ebaseadusliku rände või julgeolekuriski. Lisaks tuleks tagada piisav ja põhjalik julgeolekukontroll kõigi taotlejate puhul, sealhulgas tavapärase naturalisatsioonimenetluse raames.

Ukraina

Ukraina täidab üldiselt jätkuvalt viisanõude kaotamise raamistiku nõudeid ja on astunud samme mitme komisjoni varasema soovituse täitmiseks. Sellegipoolest on vaja veel jõupingutusi (kui nende tegemine on käimasoleva sõjaga seotud raskusi arvestades võimalik), eelkõige järgmist:

a) *viisapoliitika kooskõlastamine:* Ukraina peab viima oma viisapoliitika kooskõlla ELi loeteluga kolmandatest riikidest, kelle kodanikelt nõutakse ELi sisenemisel viisat, keskendudes eeskätt nendele riikidele, kelle kodanikud kujutavad endast ELi jaoks ebaseadusliku rände või julgeolekuriski;

b) *dokumentide turvalisus:* Ukrainat julgustatakse tegema rohkem jõupingutusi, et lahendada võltsitud dokumentide, sealhulgas (kuid mitte ainult) võltsitud passide kasutamise probleem;

c) *korruptsioonivastased jõupingutused:* Ukrainat julgustatakse jätkama oma korruptsioonivastase raamistiku tugevdamist, mille jaoks tuleb saavutada korruptsiooniga seotud juhtumite uurimisel, nende eest süüdistuste esitamisel ja süüdimõistvate kohtuotsuste tegemisel usaldusväärseid ja järjepidevaid tulemusi.

Ladina-Ameerika

Lubatud viibimisaja ületamine ja põhjendamatud varjupaigataotlused: asjaomased Ladina-Ameerika riigid (kes on küll suurendanud oma jõupingutusi) peaksid võtma lisameetmeid, et vähendada nende juhtumite arvu, kus nende kodanik jääb ELi lubatust kauemaks või esitab ELis põhjendamatu varjupaigataotluse. Kõnealused meetmed, mida mõni riik juba rakendab, peaksid võimaluse korral hõlmama kontrolli riigist lahkumisel, teavituskampaaniat, et teavitada kodanikke nende õigustest ja kohustustest, mis tulenevad ELiga sisse seatud viisavaba reisimise korrast, ning muid meetmeid, milles võidakse kokku leppida kas ELiga või kahepoolselt ELi liikmesriikidega.

Kariibi mere idaosas asuvad riigid, kes rakendavad investoritele kodakondsuse andmise kava

Investoritele kodakondsuse andmise kava rakendamine riikides, kelle kodanikud saavad siseneda ELi ilma viisata, kujutab endast tõsist julgeolekuprobleemi. Sellise kava rakendamine, mille alusel antakse kodakondsus eelnevalt kindlaksmääratud maksete või investeeringute eest, ilma et asjaomasel isikul oleks olemas tegelik seos asjaomase kolmanda riigiga, on võimalik alus läbivaadatud peatamiskorra kohaselt viisavaba reisimise peatamiseks. Kuni kõnealuse kava tühistamiseni peaksid asjaomased Kariibi mere idaosas asuvad riigid rakendama kõiki taotlejate piisavaks julgeolekukontrolliks vajalikke meetmeid.